Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Analys av det organiserade civila samhällets roll i det nya avtalet mellan EU och Organisationen för stater i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet (AKS-staternas organisation), inbegripet läget när det gäller avtalen om ekonomiskt partnerskap inom denna ram

(yttrande på eget initiativ)

(2022/C 443/04)

Föredragande: **Carlos TRINDADE**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	21.10.2021
Rättslig grund	Artikel 52.2 i arbetsordningen
	Yttrande på eget initiativ
Ansvarig sektion	Sektionen för yttre förbindelser
Antagande av sektionen	9.6.2022
Antagande vid plenarsessionen	13.7.2022
Plenarsession nr	571
Resultat av omröstningen	
(för/emot/nedlagda röster)	170/0/1

1. **Slutsatser och rekommendationer**

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) konstaterar att EU har en sedan länge fastställd ram av värden och mål som styr dess förbindelser med staterna i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet (AKS-staterna). Specifikt omfattar denna ram demokrati, god samhällsstyrning, mänskliga rättigheter, inkluderande och hållbar tillväxt samt anständigt arbete, frågan om hur rörlighet och migration kan vändas till möjligheter, mänsklig utveckling, miljön och viljan att ”arbeta tillsammans globalt på områden av gemensamt intresse”. När det gäller förbindelserna med angränsande tredjeländer tillkommer ett säkerhetsrelaterat mål.

1.2 EESK ställer sig bakom denna ram av värden och mål, som har fastställts i en rad internationella avtal med AKS-staterna sedan 1960 och som EU har tillämpat i sina förbindelser i fråga om handel och utvecklingssamarbete.

1.3 EESK ger det nya avtalet sitt breda stöd och hoppas att det kan undertecknas skyndsamt av parterna, som kommittén lovordar för de stora ansträngningar och viktiga åtaganden de har gjort, med FN:s mål för hållbar utveckling som referensram.

1.4 I synnerhet vill EESK med eftertryck framföra ett förslag till kommissionen om att den struktur för utvecklingssamarbete som utgör en hörnsten i det nya avtalet och avtalen om ekonomiskt partnerskap blir föremål för djupgående reflektioner och nya beslut, med beaktande av erfarenheterna från covid-19-pandemin (som väcker frågan om kritisk hälso- och sjukvårdsinfrastruktur) och de geopolitiska konsekvenserna av kriget i Ukraina (bl.a. i fråga om livsmedelstrygghet, energipriser och hot mot demokratin). EESK understryker att dessa två centrala globala händelser, som har förändrat världsläget i grunden, har skapat ett behov av mer komplexa och brådskande åtgärder i AKS-staterna och att det därför krävs en form av internationellt samarbete som är helt annorlunda än det nuvarande.

1.5 EESK konstaterar med tillfredsställelse att det nya avtalet erkänner vikten av den roll som spelas av organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter, och välkomnar att avtalsparterna har ställt sig bakom detta erkännande.

1.6 EESK uppskattar i hög grad att det nya avtalet, såväl i den gemensamma grunden som i vart och ett av de regionala protokollen, flera gånger bekräftar (om än i olika ordalag) att det är viktigt att det finns officiella mekanismer för deltagande, information, utfrågning och strukturerat samråd med det civila samhället, dvs. ”institutionella mekanismer”.

1.7 EESK påpekar att organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter har sina egna institutionella mekanismer, där de formellt kan föra fram ståndpunkter, förslag och kritik. Det är av yttersta vikt att det finns rättsligt reglerade institutionella mekanismer som bedriver formell verksamhet och där organisationer i det civila samhället (som deltar i civil dialog) och arbetsmarknadsparter (som för en social dialog) deltar, oavsett hur de betecknas (ekonomiska, sociala och kulturella kommittéer, rådgivande organ, forum, plattformar, nätverk för organisationer i det civila samhället, ständiga konferenser eller andra modeller), för att bidra till den offentliga och demokratiska debatten. En formalisering av dessa institutionella mekanismer gör samhället mer motståndskraftigt eftersom det främjar medborgarandan och stimulerar det demokratiska livet.

1.8 EESK noterar att situationen för organisationerna i det civila samhället, arbetsmarknadsparterna och de institutionella mekanismerna ser mycket olika ut i EU och AKS-staterna på grund av ekonomiska, sociala, kulturella och politiska skillnader mellan regioner, delregioner och länder. I AKS-staterna är den informella ekonomin en obestridlig del av verkligheten som måste has i åtanke i den verksamhet som bedrivs av organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter samt när institutionella mekanismer införs och används. I annat fall kommer resultaten av det nya avtalet inte att komma allmänheten till godo. EESK menar att det är absolut nödvändigt att hitta lösningar som gör det möjligt att övervinna befintliga svårigheter, i synnerhet när det gäller teknisk kapacitet och ekonomiskt stöd till organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter. Kommittén anser att det inom EU och AKS-staternas organisation finns ett antal exempel på god praxis som bör kartläggas och tas efter i andra länder. Uppföljningskommittén EU–AKS är ett sådant exempel och har förmåga att utföra denna uppgift.

1.9 EESK fastställer ett mål för sitt deltagande i denna process: införande av institutionella mekanismer samt främjande av och stöd till organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter i AKS-staterna, för att därigenom erkänna den roll som dessa aktörer spelar när det gäller att främja hållbar utveckling, i synnerhet i ljuset av FN:s mål 17 för hållbar utveckling.

1.10 EESK föreslår att kommissionen, med respekt för det nya avtalets struktur, fastställer ett mål om att fyra institutionella mekanismer ska inrättas, närmare bestämt följande: den första mellan EU och AKS-staternas organisation, på grundval av den gemensamma grunden, den andra mellan Afrika och EU, på grundval av det regionala protokollet mellan Afrika och EU, den tredje mellan Karibien och EU, på grundval av det regionala protokollet mellan Karibien och EU, och den fjärde mellan Stillahavsområdet och EU, på grundval av det regionala protokollet mellan Stillahavsområdet och EU.

1.11 EESK framför också ett förslag till kommissionen om att rådgivande kommittéer inrättas i avtalen om ekonomiskt partnerskap. EESK konstaterar att organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter spelar en oersättlig roll i avtalen om ekonomiskt partnerskap och anser att denna roll bör stärkas. EESK ställer sig därför bakom rekommendationerna i yttrandet REX/536, som bör genomföras i nuvarande och framtida avtal om ekonomiskt partnerskap, och anser att den rådgivande kommittén EU–Cariforum är ett utmärkt exempel på god praxis som bör spridas och tas efter.

1.12 EESK framför med eftertryck ett förslag till kommissionen om att de olika institutionella mekanismer som ska drivas mot bakgrund av avtalet mellan EU och AKS-staternas organisation (den gemensamma grunden, de regionala protokollen och avtalen om ekonomiskt partnerskap) i framtiden bör vara lämpligt organiserade för att skapa synergieffekter och optimera resurserna, i synnerhet de ekonomiska resurserna. De institutionella mekanismerna kommer således, om de noga och strikt fokuserar på sitt uppdrag och fungerar som ett nätverk och arbetar tillsammans som ett gemensamt strukturerat system, att visa hur viktiga de är för samhällenas motståndskraft, den ekonomiska tillväxten och människornas välbefinnande.

1.13 EESK rekommenderar starkt att kommissionen inför finansieringsinstrument för att stödja program samt projekt avseende studier och prognoser som fokuserar på situationen för organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter i AKS-staterna, med beaktande av deras behov i fråga om att stärka ledarskapets förmåga att utöva befogenheter, organisationernas tekniska robusthet och genomförandet av planerade institutionella mekanismer. EESK betonar att syftet är att på detta sätt bidra till att stärka förekomsten av demokratiska organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter inom ramen för det nya avtalet, med kompetenta åtgärder och aktivt deltagande från deras medlemmars sida.

1.14 Vi uppmanar med eftertryck kommissionen att stödja arbetet i EESK:s uppföljningskommitté EU–AKS, som i nuläget är den enda befintliga institutionella mekanismen i enlighet med det nya avtalet mellan EU och AKS-staternas organisation, och som kommer att spela en större roll i denna process, i synnerhet genom strukturerad dialog, för att i) tillhandahålla relevanta rapporter, planer och yttranden till institutionerna, ii) uppmuntra deltagandet av berörda parter från AKS-staterna och iii) bidra till införandet av planerade institutionella mekanismer.

2. **Allmänna kommentarer om den historiska kontexten och de strategiska målen**

2.1 År 2016 antog EU en uppsättning prioriteringar för de gemensamma intressena inom ramen för det förnyade partnerskapet med länderna i AKS-staternas organisation. Dessa har på nytt fastslagits i efterföljande dokument, och handlar om demokrati, god samhällsstyrning, mänskliga rättigheter, inkluderande och hållbar tillväxt samt anständigt arbete, frågan om hur rörlighet och migration kan vändas till möjligheter, mänsklig utveckling, miljön och viljan att ”arbeta tillsammans globalt på områden av gemensamt intresse” ([1]). Säkerhetsfrågor kan också läggas till på denna lista, med hänsyn till ländernas förbindelser med sina närmaste grannländer. EU:s tidigare mål på detta område befästs genom denna kategorisering.

2.2 EU har formaliserat dessa mål genom internationella avtal, först genom Yaoundékonventionen, därefter genom Lomékonventionerna, som följdes av Cotonouavtalet, och nu genom förhandlingarna om avtalet efter Cotonouavtalet. Samtidigt har EU ingått avtal om ekonomiskt partnerskap med ett antal AKS-stater eller grupper av stater.

2.3 Avtal om ekonomiskt partnerskap är det mest övergripande ekonomiska instrumentet för att omsätta denna strategi i praktiken. De har som mål att på ett smidigt och gradvis sätt integrera AKS-staterna i världsekonomin och att utrota fattigdom, samtidigt som det betonas att skillnaderna i utvecklingsnivå mellan parterna och de särskilda ekonomiska, sociala och miljömässiga särdragen i varje ekonomi, och inte minst den informella ekonomins omfattning i varje stat eller delregion, måste beaktas i förhandlingarna.

2.4 EESK anser att det mot bakgrund av de lärdomar som dragits av pandemin, bl.a. beträffande svårigheterna inom hälso- och sjukvårdssystemen, de skadliga konsekvenserna för ekonomin, ökningen i fråga om sociala skillnader och fattigdom, de strukturella problemen när det gäller tillgång till eller produktion av läkemedel och vacciner, användbarheten hos digitala verktyg, hoten mot mänskliga rättigheter och demokrati samt det enorma ekonomiska beroendet, tydligt framgår att utvecklingssamarbetets struktur behöver ses över. Detta bör tas i beaktande i samband med genomförandet och omarbetningen av de strategier som fastställs av EU och AKS-staternas organisation.

3. **Särskilda kommentarer om avtalet efter Cotonouavtalet**

3.1 År 2015 blev Cotonouavtalet, 15 år efter det att det undertecknades, föremål för en utvärdering som klargjorde vilka framgångar man nått med det och vilka svagheter det hade.

3.2 Cotonouavtalet skulle ha löpt ut i februari 2020. På grund av den känsliga karaktären hos vissa av de ämnen som diskuterades, samt pandemin, var det dock inte möjligt att förnya avtalet på utsatt datum, och det var först i april 2021 som EU och AKS-staternas organisation paraferade texten i det förnyade partnerskapsavtalet, som vanligtvis kallas ”avtalet efter Cotonouavtalet”.

3.3 För att ta hänsyn till heterogeniteten hos signatärstaterna och särskilt beakta den specifika tillämpningen i varje region omfattar det nya avtalet en gemensam grund som kompletteras av tre bindande regionala protokoll (för Afrika, Karibien och Stillahavsområdet). Den komplexa strukturen innebär att uppföljningskommittén EU–AKS behöver vara mer proaktiv i framtiden.

3.4 Prioriteringarna i det nya avtalet återspeglar parternas åtagande att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling och är indelade i sex områden: i) mänskliga rättigheter, demokrati och samhällsstyrning, ii) fred och säkerhet, iii) mänsklig utveckling (vilket omfattar hälsa, utbildning, sanitet, tryggad livsmedelsförsörjning, social sammanhållning, kultur och jämställdhet samt åtaganden när det gäller utvecklingssamarbete), iv) ekonomisk tillväxt och inkluderande och hållbar utveckling (inbegripet med hänsyn till avtalen om ekonomiskt partnerskap), v) miljömässig hållbarhet och klimatförändringar, samt vi) migration och rörlighet. Dessa prioriteringar är ytterst viktiga för organisationerna i det civila samhället och arbetsmarknadsparterna.

3.5 Utöver dessa prioriteringar tillkommer hanteringen av covid-19-pandemins effekter i EU och AKS-staterna, med hänsyn till riskerna för att demokratin och den ekonomiska och sociala återhämtningen undergrävs, eftersom förutsättningarna för en återhämtning i AKS-staterna inte är goda och fattigdomen och ojämlikheten förväntas öka till följd av situationen.

([1]) Gemensamt meddelande till Europaparlamentet och rådet: Ett förnyat partnerskap med länderna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet, 2016, s. 7.

3.6 EESK betonar i synnerhet att frågan om kritisk infrastruktur i AKS-staterna fortfarande är mycket viktig, såsom pandemin har visat. Hållbar utveckling är till sin natur beroende av att det finns en motståndskraftig infrastruktur som främjar och stöder ekonomisk verksamhet och sociala framsteg, och den spelar en avgörande roll för att nå målen för hållbar utveckling – i Agenda 2030 och Afrikanska unionens Agenda 2063. EESK understryker att utvecklingssamarbete fortfarande utgör en nödvändig, om än inte tillräcklig, förutsättning för att nå framgång på detta område, och betonar vikten av att det stärks i AKS-staterna.

3.7 I detta sammanhang erinrar EESK särskilt om vikten av kritisk hälso- och sjukvårdsinfrastruktur. En allmän, lättillgänglig och allmänt kostnadsfri hälso- och sjukvård i AKS-staterna är avgörande för befolkningens välbefinnande och för hållbar utveckling. I synnerhet kommer snabb tillgång till vacciner (patent och teknisk kapacitet för lokal produktion) att ge AKS-samhällena den motståndskraft de behöver om nya pandemier uppstår i framtiden. EESK noterar att denna viktiga fråga inte tas upp i det nya avtalet och uppmanar EU och AKS-staternas organisation att beakta den när avtalet genomförs.

3.8 EESK anser att det nya avtalet måste ta hänsyn till effekterna av den nuvarande europeiska och globala geopolitiska situationen, särskilt konsekvenserna av kriget i Ukraina (i fråga om bl.a. livsmedelstrygghet, energipriser och hoten mot demokratin) när det gäller utvecklingssamarbetet i allmänhet och avtalen om ekonomiskt partnerskap i synnerhet. EESK erinrar om att den nuvarande situationen har lett till ökad konkurrens om inflytandet i AKS-staterna, och uppmanar EU att stärka sin förmåga till samarbete med dessa länder, i synnerhet på det ekonomiska, sociala och kulturella området.

3.9 När det gäller de formella mekanismerna för deltagande, information, utfrågningar och strukturerat samråd med det civila samhället (”institutionella mekanismer”), välkomnar kommittén starkt följande ståndpunkter i avtalet: först och främst att parterna är skyldiga att inrätta ”öppna och transparenta mekanismer för strukturerade samråd” ([2]), ”inrätta mekanismer för […] samråd” ([3]), ”inrätta och utveckla mekanismer för samråd och dialog” ([4]) samt slutligen ”planera för mekanismer för samråd och dialog” ([5]).

4. **Särskilda kommentarer om avtalen om ekonomiskt partnerskap mellan EU och länderna i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet**

4.1 Förhandlingarna om nio avtal om ekonomiskt partnerskap har lett till att sju regionala avtal har trätt i kraft, med 32 av 79 AKS-länder (14 i Karibien, 14 i Afrika och 4 i Stillahavsområdet). Fem av dessa sju avtal tillämpas provisoriskt, eftersom de ännu inte har ratificerats av alla EU-medlemsstater. De återstående två, med Väst- och Östafrika, tillämpas ännu inte provisoriskt på grund av förseningar när det gäller de afrikanska ländernas undertecknande och ratificering. Ytterligare 21 stater har slutfört förhandlingar om avtal om ekonomiskt partnerskap som fortfarande återstår att genomföra.

4.2 EESK påpekar att avtal om ekonomiskt partnerskap medför både möjligheter och risker. Det är mycket viktigt att säkerställa ett partnerskap mellan jämlikar som inte bara skapar ekonomisk tillväxt utan också garanterar välbefinnande och social rättvisa. Åtgärder som vidtas av organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter är avgörande för att uppnå dessa mål.

4.3 Organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter i EU och partnerländerna har dock kritiserat avtalen om ekonomiskt partnerskap.

4.4 Kritiken gäller utformningen av avtalen om ekonomiskt partnerskap, och den eventuella hämmande effekten på produktivitetstillväxten i AKS-länderna, även om skydd av nationella industrier, såsom jordbruksbaserade livsmedelsindustrier, har möjliggjorts. Frihandel mellan EU och AKS-staternas organisation är en fördel med avtalen om ekonomiskt partnerskap, men i flera fall har den fått en oönskad effekt i form av minskade tullintäkter, i synnerhet genom de sänkta skatterna på utrikeshandeln. Dessutom kan den undergräva mikroföretag, små och medelstora företag och kooperativ, som utgör grunden i familjeekonomin, på grund av skillnaderna i ekonomisk nivå mellan EU och AKS-staterna, vilket ett stort antal organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter har påpekat med eftertryck.

([2]) Avtalets gemensamma grund, artikel 95.
([3]) Regionalt protokoll för Afrika, artikel 5.
([4]) Regionalt protokoll för Karibien, artikel 7.
([5]) Regionalt protokoll för Stillahavsområdet, artikel 7.

4.5 I avtalen om ekonomiskt partnerskap tas det civila samhällets roll i beaktande på flera sätt. Det tar sig olika uttryck och ger organisationer i det civila samhället inflytande i olika grad vid diskussionerna om och övervakningen av dessa avtal. Avtalet om ekonomiskt partnerskap med Elfenbenskusten har exempelvis lett till upprättandet av konventionen för det ivorianska civila samhället, som i sin tur lett till inrättandet av ett projekt ([6]) som syftar till att övervaka avtalets inverkan på familjeekonomin. Vidare är de interna mötena inriktade på ”hållbar utveckling”, vilket innebär att det civila samhällets inflytande på andra områden är begränsat.

4.6 I vissa avtal om ekonomiskt partnerskap, såsom de som slutits med Cariforum och Västafrika, föreskrivs ytterligare organ, exempelvis en gemensam parlamentarikerkommitté.

4.7 Med tanke på att man i avtalen om ekonomiskt partnerskap uttryckligen anger att de ingår bland prioriteringarna i Cotonouavtalet, ges avtalsparterna genom det nya avtalet tillfälle att främja ett mer omfattande, harmoniserat och institutionaliserat deltagande av organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter, en möjlighet som man bör dra full nytta av. Anledningen till detta är inte minst att framstegen har varit långsamma på detta område, såsom framgår av den bedömning av genomförandet som EU gjorde i september 2021. Det effektivaste sättet att genomföra de institutionella mekanismer som föreskrivs i avtalen om ekonomiskt partnerskap är att offentliga institutioner i god tid och på ett detaljerat sätt informerar organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter om processen, samt uppmuntrar dem att delta på ett strukturerat sätt och utarbeta studier och motiverade förslag.

5. **Särskilda kommentarer om begrepp, representativitet, insatser och institutionella mekanismer när det gäller det civila samhället och arbetsmarknadsparterna**

5.1 EESK vill vara en ”företrädare för Europas civila samhälle”. Kommittén är ett av EU:s rådgivande organ och inrättades i enlighet med artikel 13 i fördraget om Europeiska unionen. Den består av 329 ledamöter som företräder arbetsgivare (grupp I), arbetstagare (grupp II) och civilsamhällesorganisationer (grupp III). Genom denna europeiska institutionella mekanism kan dessa grupper framföra sina synpunkter på aktuella EU-frågor inom ramen för en strukturerad dialog.

5.2 EESK påpekar att det bland organisationerna i det civila samhället finns föreningar med en rad olika målsättningar. De företräder medlemmar som registrerat sig och fyller olika funktioner i samhället, bl.a. genom insatser för att främja människors välbefinnande, stödja social integration och kampen mot utanförskap, skydda samhälls- och/eller medborgargruppers sociala, ekonomiska, kulturella och arbetsrelaterade rättigheter och intressen, skydda miljön och hantera klimatförändringarna, värna mänskliga rättigheter, utgöra visselblåsare (hålla ett vakande öga), samt varna och sätta tryck på statliga organ, i syfte att värna sina medlemmars intressen och upprätthålla deras samhällsvärden.

5.3 Den ekonomiska, sociala och politiska situationen i samhället, där det finns ett brett och varierat spektrum av organisationer, avgör vilken form dessa organisationer tar. Därför bör vi undvika att betrakta dem som huvudaktören när det gäller främjandet av hållbar utveckling, trots deras viktiga och lovvärda roll.

5.4 EESK betonar att man mot bakgrund av denna mångfasetterade verklighet måste ta vederbörlig hänsyn till den höga grad av informell ekonomi och samhällsorganisation som generellt sett förekommer i AKS-staterna och som i stor utsträckning kännetecknar och avgör de sociala, organisatoriska och institutionella förbindelserna. I detta sammanhang tenderar organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter att ha stora svårigheter att inrätta, organisera och förvalta institutioner, ekonomiskt stöd och formell verksamhet. Dessa organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter bör få exceptionellt ekonomiskt stöd. I annat fall kommer de inte att kunna bidra, genom sitt deltagande och sina insatser, till hållbar utveckling, utövande av medborgarskapet och demokratisk motståndskraft i sina länder.

5.5 Den verksamhet som bedrivs av organisationer i det civila samhället beror på den roll de vill spela i samhället (mer medborgerlig eller politisk), deras storlek, den samhällsbetydelse som deras medlemmar och det samhälle de är verksamma i ger dem, den ledande roll de intar och den finansiering de behöver för att nå sina mål, samt, i detta sammanhang, de villkor deras finansiärer ställer.

([6]) Stöd till förstärkning av den operativa kapaciteten hos organisationer i det ivorianska civila samhället, för att stödja medborgarövervakning av interimsavtalet om ekonomiskt partnerskap med Elfenbenskusten.

5.6 Generellt sett leder svagheterna hos organisationer i det civila samhället till att de konkurrerar om finansiering, i vissa fall inte bara med varandra utan även med offentliga organ. Dessa svagheter komplicerar deras verksamhet och deras deltagande i nationella och/eller internationella institutionella mekanismer. De kan dessutom göra dem beroende av sina finansiärer och/eller offentliga myndigheter.

5.7 Fackföreningar och näringslivsorganisationer, som ryms under beteckningen ”arbetsmarknadsparterna”, anses vara organisationer i det civila samhället men har, på grund av sin särart, en egen karaktär som skiljer dem från denna kategori. Arbetsmarknadsparterna företräder sina medlemmar och vidtar åtgärder för att värna deras intressen, särskilt de ekonomiska, antingen inför statliga organ genom specifika mekanismer för samråd och kollektiva förhandlingar, eller genom att interagera med varandra, i synnerhet i samband med förhandlingar, inklusive kollektiva förhandlingar. De har en enhetlig struktur, företräder tydliga intressen, är obestridligen verksamma under lång tid och har erkända historiska resultat att luta sig mot, har ett fastställt och väldefinierat verksamhets- och kontaktområde och klarar, generellt sett, av att finansiera sig själva.

6. **Särskilda kommentarer om avtalet efter Cotonouavtalet i förhållande till det civila samhället och arbetsmarknadsparterna**

6.1 *Det civila samhället och arbetsmarknadsparterna i avtalet efter Cotonouavtalet*

6.1.1 I såväl den gemensamma grunden som i vart och ett av de regionala protokollen ger det nya avtalet det civila samhället en aktiv roll. Denna roll är dock inte formaliserad, eftersom avtalet överlåter åt de undertecknande parterna (AKS-staternas organisation och EU) att fastställa den institutionella ramen för deras deltagande, inbegripet inrättandet av institutionella mekanismer. Detta väcker den kritiska frågan om hur man ska se till att det civila samhällets organisationer/arbetsmarknadsparterna deltar på både nationell och transnationell nivå.

6.1.2 Genom att inkludera grundläggande organisatoriska aspekter, såsom dessa aktörers juridiska form, representativitet, val av företrädare och minimikrav i fråga om mötesfrekvens, kommer det att skapas en dynamik som ger organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter, som är de berörda parterna i denna process, en starkare roll.

6.1.3 Dessa berörda parter har en specifik roll som är kopplad till deras egna intressen och som inte bör blandas ihop med den roll som politiska partier spelar i samhället. Deltagandet av organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter bör främjas genom särskilda aktiviteter och inte begränsas till allmänna diskussioner. Tack vare de studier, yttranden och förslag som de lämnar till olika institutioner ger de näring åt diskussioner och beslut. Inrättandet av institutionella mekanismer som aktivt involverar berörda parter i processen, är självstyrande och har en tydligt fastställd arbetsordning som grund, som främjar spridning av information och interaktion med varandra genom samråd och strukturerad dialog, utgör det bästa bidraget från organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter till en verklig öppen förvaltning ([7]).

6.1.4 Frågan om finansiering är särskilt viktig. I avsaknad av finansiering som är tillräcklig, svarar mot strikta krav och ges på ett öppet sätt kommer det att vara omöjligt att garantera att organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter kan delta i möten eller, framför allt, i det förberedande tillämpade forskningsarbete som består i att samla in uppgifter och utarbeta studier och yttranden.

6.2 *Nuläget för det civila samhället och arbetsmarknadsparterna i EU och AKS-staterna*

6.2.1 I Europa

När det gäller Europa finns det flera tusen föreningar, organisationer, förbund, sammanslutningar, plattformar och forum på nationell och europeisk nivå. De har sitt ursprung i organisationer i det civila samhället, näringslivet (privata företag, mikroföretag och småföretag, både offentliga och sociala) och fackföreningsvärlden, och det förekommer en viss organisatorisk harmonisering.

6.2.2 Afrika, Karibien och Stillahavsområdet

6.2.2.1 När det gäller AKS-staterna har den ekonomiska, sociala, politiska och historiska situationen i varje region, delregion och stat gett upphov till en stor organisatorisk mångfald mellan organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter och, i vissa fall, till bristande samverkan mellan dem. Det finns många exempel på god praxis, men också på svårigheter och brister.

([7]) Princip enligt OECD:s definition.

6.2.2.2 Det finns också problem med, eller till och med en total avsaknad av, generell eller specifik information till organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter om det nya avtalet eller om avtalen om ekonomiskt partnerskap (när sådana finns), samt en allmän brist på forum för deltagande och strukturerad dialog med offentliga institutioner.

6.2.2.3 Med hänsyn till dessa varierande förutsättningar vore det lämpligt att studera dessa två aspekter på fältet, i syfte att sprida exempel på god praxis och samtidigt komma till rätta med problem och brister på ett sätt som ger organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter högre status och främjar deras roll. Med hjälp av denna strategi kommer man att kunna stödja befintliga institutionella mekanismer och uppmuntra inrättandet av nya.

6.2.3 Uppföljningskommittén EU–AKS

För organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter finns för närvarande, inom ramen för förbindelserna mellan EU och AKS-staterna, uppföljningskommittén EU–AKS. Uppföljningskommittén är ett organ inom EESK och består av tolv medlemmar från EU/EESK och tolv medlemmar nominerade av organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter i AKS-länderna (för närvarande åtta från Afrika, två från Karibien och två från Stillahavsområdet), som utses av det organiserade civila samhället i respektive region och med respekt för balansen mellan olika intressen.

7. **Särskilda kommentarer om sätt att främja och stödja organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter i deras roll som drivkrafter för hållbar utveckling**

7.1 EESK anser att det är av yttersta vikt att man ger de institutionella mekanismer som planeras en formell karaktär, och påpekar att det är kommitténs främsta mål på detta område.

7.2 Efter det att det nya avtalet slutgiltigt har undertecknats uppmanar EESK eftertryckligen kommissionen att ta initiativ till att framföra ett förslag till AKS-staternas organisation och berörda länder om att skapa de politiska, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar som krävs för att dessa institutionella mekanismer ska kunna genomföras.

7.3 EESK uppmanar starkt AKS-staterna att engagera sig i denna process i lika hög grad.

7.4 Kommittén konstaterar att det nya avtalets struktur föreskriver inrättandet av en institutionell mekanism som är kopplad till den gemensamma grunden och omfattar företrädare för EU och AKS-staternas organisation. Samtidigt möjliggör de regionala protokollen att det i varje region (Afrika, Karibien och Stillahavsområdet) inrättas en institutionell mekanism där företrädare för regionen i fråga och EU deltar. Detta innebär således att vi kommer att ha ett system med 1 + 3 institutionella mekanismer, som kommer att täcka det nya avtalet som helhet.

7.5 EESK noterar att det även planeras institutionella mekanismer, de rådgivande kommittéerna, inom ramen för avtalen om ekonomiskt partnerskap, såsom i fallet med de avtal som har slutits med Cariforum, Västafrika och Östafrika.

7.6 Kommittén påpekar framför allt att samtliga dessa institutionella mekanismer kommer att kräva en betydande organisatorisk och nätverksfrämjande insats, i form av ett gemensamt och strukturerat system, för att skapa synergieffekter, undvika dubbelarbete och ställa resurser till förfogande och optimera deras användning, i synnerhet när det gäller ekonomiska resurser.

7.7 EESK föreslår att kommissionen uppmuntrar EU:s delegationer i AKS-staternas organisation att stödja projekt som involverar organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter, särskilt sådana som är inriktade på att öka medvetenheten bland deras medlemmar och ledare, utbilda dem och stärka deras egenmakt, förbättra deras tekniska kapacitet och främja inrättandet av institutionella mekanismer. EESK rekommenderar att kommissionen, samtidigt som den beaktar deras respektive förtjänster, bland de inkomna ansökningarna ger dem som kommer från organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadsparter i AKS-stater företräde framför andra.

7.8 EESK föreslår att kommissionen inrättar program för att göra det möjligt att, vid införandet av institutionella mekanismer, undersöka situationen på fältet. Detta inbegriper möjligheter och svårigheter för organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter och de olika befintliga strukturerna (plattformar, forum osv.). Syftet skulle vara att samla in exempel på god praxis (som redan förekommer inom ramen för förbindelserna mellan EU och AKS-staternas organisation) som bör spridas.

7.9 EESK rekommenderar att organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter i AKS-staterna görs till huvudaktörer i detta undersökningsarbete, med hänsyn till deras kvantitativa och kvalitativa bidrag.

7.10 EESK betonar att uppföljningskommittén EU–AKS kommer att stärka sin organisation med mer resurser och fler medlemmar och delegater så att den bättre kan bidra till denna process och fullgöra sitt uppdrag. EESK rekommenderar starkt att kommissionen integrerar finansieringen av denna process i befintliga finansieringsinstrument. Kommittén vill särskilt framhålla att den verksamhet som bedrivs av organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter kräver finansiering, eftersom självfinansiering inte räcker. Med tanke på det nya avtalets geografiska dimension erinrar kommittén om att institutionella mekanismer och deltagande av organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter förutsätter tillgång till medel som de inte har. Även om man använder sig av rigorösa metoder för att kontrollera förvaltningen samt av modern digital teknik, är ekonomiskt stöd till organisationer i det civila samhället/arbetsmarknadsparter avgörande. Kommittén uppmanar eftertryckligen EU, AKS-staternas organisation och medlemsstaterna att anta specifika program för stöd till det arbete som utförs av organisationer i det civila samhället/ arbetsmarknadsparter, samt till de institutionella mekanismernas verksamhet.

Bryssel den 13 juli 2022.

Christa SCHWENG
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande